

POGAJNAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

2. číslo

Budyšin, februar 1977

Lětnik 97

Hrono za februar

Ty pak dži a připowědaj Bože kralestwo. Luk. 9.60

Na nas wjele nadawkow čaka. Husto so wot nas tak jara wjele žada, zo můžeme jenož to najnužniše dočinić. Wšitko druhe dyrbi wostać. Zlě by bylo, jeli so njebychmy wobmjzować móhli abo jeli bychmy so na wopačne, nic wažne wěcy wobmjzewali. Tohodla so prašamy: Što je to najwažniše? Wotmolwu dyrbi tu kóždy sam namakać.

A tola chcemy so džensa prašeć: Što je to najwažniše? Što je to, štož njemóžu horjedać, jeli nechcu sebje samoho horjedać? Chcemy so jako Boži lud tak prašeć.

Měsačne hrono nam praji: Na kóždy pad sluša připowě-

wědanje k našemu žiwjenju jako do Boha wěrjacych. A tutón nadawk mamy wot Knjeza. My sebi to njejsmy sami prajili, přetož hrono je slowo Chrystusa, a zawěsće njeplaći wono jenož tomu, kotremuž je Jezus to tehdom prajil. Přetož podobnych namolwow mamy w swjatym Pismje husto. Mysleće jenož na znate slowo našeho Zbóžnika: „Džiće a činće za mojih wučomnikow wšitke ludy“ (Matth. 28,19).

Z tym pak je tež prajene: Jeli mamy nadawk připowědanja wot Chrystusa a nic wot nas samych, potom je tež powěsć, kiž ma so připowědać, powěsć Chrystusa; wjesola powěsć; ewangelij. W našim hronje je to wosebje „Bože kralestwo“. Při tym ma so rjec, zo Bože kralestwo so njemóže přirunować druhim kralestwam abo krajam, kaž je w atlasu namakamy. Bože kralestwo njeje kraj po zemskim wašnjaju, ale móc a knjejestwo Boha we wutrobach čłowjekow. A tuto knjejestwo Boha wobsteji hižo džensa a njeje jenož wěc přichoda.

Tehdom, hdyž Jezus widzomnje mjez ludom kročeše a Bože slowo připowědaše, bě při tym něšto wot Božeho kralestwa, wot Božeje mocy pytnýc. W slowach a skutkach Jezusa běše Boža móc přítomna. Wězo potajna a w čłowskej niskosći, ale, kaž nam scenja wobswědča, tola Bože kralestwo.

Podobnje je to hač do džensnišeho. Po zdaću je Bóh bjezmócný a Bože kralestwo jenož wumyslenje. Ale we woprawdžitosći je Bože kralestwo wšudžom tam, hdžež so ewangelij připowěda a hdžež so tuta dobra powěsć přiřwa. Bohu je so lubilo, tutón puć niskosće hić.

Ale my tež wěmy, zo to tak njewostanje. Bože kralestwo budže jónu w swojej krasnosći kóždemu widzomne. Njeznajemy džěn a hodžinu, w kotrejž Boža móc so wšitkim zjewi. A w času do přichada Božeho kralestwa mamy nadawk: „Ty pak dži a připowědaj Bože kralestwo.“ Je to nadawk připowědanja. A připowědać mamy wšitkim, tež tym, kiž toho po našim měnjenju hódni njejsu abo w kotrychž měnimy, zo je to pola nich podarmo. A připowědać mamy wšitcy, nic jenož fararjo. W přichodže budže připowědanje Božeho kralestwa drje džěn a bóle wěc cyleje wosady, tež tak mjenowanych lajkow.

Tuto připowědanje so wšak njestanje přeco na někajke wosebite wašnje abo we wurjadnych položenjach. Ale připowědanje ma so stać tam, hdžež smy žiwi: w swójbje, pola susodow, hdyž smy z přecelemy hromadže; skrótka: tam, hdžež smy doma. Móžno, zo je mje Bóh runje na tuto městno stajil, zo bych tu Bože slowo připowědał!

Při tym nechcemy, haj samo njesměmy so komdžić. Jeli naše hrono jónu w zwisku čitamy, w kotrymž steji, budžemy widžeć, zo njeje žanych přičinow, tutón nadawk připowědanja do někajkeho přichoda wotstorkować. We wukładženju našeho hrona wot Alojsa Stögera čitach: „Připowědanje kralestwa wšemu prjedy dže a nječerpi wotstorkowanje.“ A tohodla:

Ty pak dži a připowědaj Bože kralestwo.

Albert

Chrystus mjez wotpadkami

Wotpadki su džensa mjezynarodny problem, a tohodla wón tež njeskónči před našimi hranicami. My drje so nimamy starać wo atomowe wotpadanki a so bédžić ze škódliwymi produktami chemiskeje industrije. Wjele njedobrego njerjada tu je — zdžěla tež přez nas. Hustodosć nas tute problemy ani njezajimuju, dokelž nas po zdaću njepotrjechja. Stó wšak rěči wjele wo čistosci powětra? Kak su naše rěki při wšem prócowanju wo škit přirody mazane! Kak husto widžiš w lěsach hromady njerjada — nic z fabrikow. Wjesnjenjo a měšćenjo je tam znoša a zwoža, byrnjež kóždy wě, što smě a što njesmě być. Tež papjera njeje wot nas, kotraž wšu-

džom wokoło leži. My ju pěknje sobu domoj wzamy abo ju tyknjemy do košow, kiž su w městach na wjele blakach za to tam stajene. My wšak tež njekurimy, tuž tež kónčki cigaretow a cigarow na dróhach njemóža naše być. Prózdne bleše, blachowe tyzki my njemjetarju do kerkow, do přirowow abo do susodneje zahrody. My tola wěmy, što so słuša.

Njerody je tu dosć, njech so tež wjele přečiwo nej rěči. Hromady, hory njerjada widžiš wosebje při wulkich městach. Jedni přiwožuja, druzi tuda pytaja a namakaja, štož so jim zda hišće hódně dosć być.

Što činimy ze starej bibliju, ze starymi spěwarskimi, kotrejž wjace nje-

wužiwamy? Wone so na lúbi zapróšene wokoło waleja. Što dyrbymy ze starymi pobožnymi wobrazami, što ze zastarskimi swěčnikami? Radžomne njeje, wšitko na hromadu zmjetać, štož je prastare a njech je tež njena-hladne. Waš farar budže wam wěsće radžić móc.

Čehodla njesměla so biblija, wuda-ća kónč zańdženého lěstotka, zničić, kotruž zańc nimaja? Čehodla so to njesluša? Wulka ličba biblijow so kóžde léto čišći. Tuž dyrbjaju so stare, přetřebane eksemplary wotbyć. Biblija sama na sebi njeje swjata, ale z tym, zo je nam pućnik a pokazowar do Božeho raja. Spěwarske móža nam modlerske być a pobožny dobry nastork, ale swjate objekty to njejsu. Hdyž smy pobožni, můžeme

Dupa w Michalskiej cyrkwi w Budyšinje

Džěło Michala Schwenki z Pirny (zemrěl 1610), kotryž je zhotowil tež krasny woltar w Njeswačidle. Wo stawiznach dupy budže wam wjace powědać wosadny farar Pawoł Albert na Serbskim cyrkwinskim dnju 25. a 26. junija 1977

změrom swoju ljubju wurumować wot wšeho njetrjebawšeho a njebojmy so při tym Boha. Njeh susod to tež čini.

Što pak sliša na hromadu wotpadkow? Stary, jara stary wobraz Michelangela, hdy by to był drohotny original? Ja sym jara za to, zo dosć derje pruwujemy, što na wotpadki čisnjemy. Mi nětikle njeńdže wo hromady njerjada w pěskowych jamach a w lěsach, ale wjele bóle wo naše duchowne rezervy. My přežiwjamy wšelke stacije a mamy po časach wšelke póznaća. Štož je nam džensa njewažne, budžemy snano jutře trjebać.

Mje boli, hdyž widžu pomniki křescanskeje kultury rozpadać. My pak dyrbymy wědžeć, zo wšitko swój puć dže. Njeh je wotbyte tež wšitko, štož su čłowješko z Chrystusa po swojim čłowjskim wašnjem sčinili. Běda pak, hdyž na wotpadankach tež twoja wěra leži. Po Chrystusowej woli ma tuta zemja naša wjesoła, rjana domizna być. Wón chce nas k swětlu dowjesć. Mudri mjez čłowjekami njejsu přeco wědomostnicy, ale runje tak ratarjo, dželačerjo atd. Bohužel tež njeje wučinjene, zo tón, kiž reči, ma nam tež zawěrnje něšto prajić.

Tón muž z Nacareta měješe a změje přeco nam najwažniše wo žiwjenju prajić. Přez stanjeneho Chrystusa budžemy přinošować móc, zo budže naše žiwjenje trochu wjeselše, zbožowniše a hódniše.

To a druhe z dalokeho swěta

Händelowy MESSIAS na swojorazne wašnje přewjedzeny

Tak móže so wo koncerće řečeć, kiž bu zarjadowany w Londonje a je tam wulku kedžbnosć zbudził. Skupina fyzikarjow a druhich amaterskich hudźbnikow na uniwersite Imperial College w Londonje wuhotowa koncert Händeloweho MESSIASA z čłowjekami, kiž hudźbu nimaja jako powołanje, ale ju připódlu swójeho džěla wukonjeja. W nowinach, we wobchodach za noty a knihi wozjewješe tale skupina, kotraž so mjenuwaše The Tuesday partnership (Wutorne towarstwo), přepróženje:

Hraješ-li rady wo orchestru abo spěwaš rady w chórje, přińdź a hraj z nami. Kup sej zastupny lisćik za połdra punta sterlinga (w našich pjenjzach 4,62 hr). Přińdź, spěwaj, hraj abo připosluchaj. Na programje steji Händelowy MESSIAS.

Na jedyn dzeń před hodami běchu sej jednu z najwjetšich žurlow cyłeho města, Royal Albert Hall, wotnajeli. Händelowy koncert bě wotmysleny za wjele wobdžělnikow. Instrukcije běchu dosć jednore. Krótka proba za orchester. Chór spěwaše bjez proby. Každý spěwar dyrbješe sej sam swoju partituru sobu přinjesć, kotruž pak móžachu sej tež we wochěžki koncertneje žurle kupić.

Wšitke městna za připoslucharjow běchu wupředate — 2 000. Wjace pak běše sobuskutkowacych. Dirigent Gavin Park, profesor na Imperial College, měješe před sobu orchester z 250 hudźbnikami a chór z 2 000 spěwarjemi. Jenož solisća běchu hudźbnicy po powołanju. Wšitcy běchu zahorjeni za wěc koncerta, kotryž bě, tak so praješe, tež we wumělstwje wuspěšny. Wěsta nuza bě z rytmusom pola solistow, kotřiž běchu trochu předaloko wot dujerjow. Wjeršk wječora bě solo „The trumpet shall sound“, kotraž hraješe mlody student fyziki na instrumenće, kotryž bě sej doma sam wudžětał.

Wuspěch wječora njebě jenož radosć, ale tež slub, zo ma so amaterske přewjedjenje Händeloweho MESSIASA w hodownym času stać z tradiciju w Jendželskej.

1 300 lět křescanska wěra mjez Słowjanami

W septembru 1976 bě tomu 1 300 lět, zo Chorwaća w džensnišej Juhošłowjanskej přijachu wěru do Chrystusa. Woni běchu přeni słowjanscy křescenjo. Jubilejne swjatočnosće běchu w Splitskej katedrali.

Nowy přeložk biblije w Japanskej

Kónc lońšeho lěta přińdže na předań nowy ekumeniski přeložk Noweho zakonja. Přeložk Stareho zakonja ma za 4 lěta hotowy być. Japanske bibliske towarstwo je za sto lět swójeho wobstaća na 133 milionow bibliskeho čisćow rozšěriło.

Katolikojo w Grjekskej

W prawosławnej Grjekskej je tež jedna katolska dieceza. Na jeje čole steji 40lětny arcybiskop Nicola Foscolos. Dieceza ma 16 duchownych a 40 mnichow a mniškow.

Kostnické jiskry

Pietizm přećiwu „řečenju z jazykami“

Předsyda Danskeho znutřkowneho misionstwa (pietistiske hibanje w Danskej) John Jorgensen wustupowaše přećiwu hibanju charismatiskeho řečenja z jazykami (Jap. skutki 2,4: Wšitcy buchu poñni swjateho Ducha a počachu řečeć z druhimi jazykami, kaž jim Duch da wurěčeć. Wosebje w I. Kor., 14. staw je wjele pisane wo „řečenju z jazykami“ připóznawajo a warnujo. Skóncnje pak so tola praji: Z jazykami řečeć njewobaraje. Red.) Jorgensen so wobara přećiwu takemu hibanju, kotrež so nětikle w zapadže rozšěrja kaž moda. Po jeho mēnjenju so tu jedna wo wobnowjenje pohanskich ekstazow. Podobnje steji w lišće Ruskeje prawosławneje cyrkwe, kotryž je w mjenje wšitkich prawosławnych cyrkwjow na Swětowu radu cyrkwjow pošla. Zo je so w Nairobi charismatiskim skupinam dowoliło na božich službach wustupować, so pohódnoćuje jako nawrót k pohanskemu mysticismej, kotryž w křescanskej cyrkwi žanohó prawa nima.

Wotpuskny list w muzeju

Gutenbergowy muzej w Mainzu je njedawno dóstał najdrohtniši dar za čas swójeho 75lětneho wobstaća. To je wotpuskny list z lěta 1455. List ma 55 rjadkow a bu čisćany w čisćerni Jana Gutenberga, kotryž bě čisćenje knihow wunamakala. Tutón list je jedyn z najstaršich čisćow docyła. Ci-

Ludžo njewědža,
što je strowota,
doniž njeschorja.

šćeć bě jón dał cyperski zemjan Paulinus Zapp, zo by pjenjezy hromadził za wojowanje přećiwu Turkam a za škitanje Cyperna. List tehdom wuńdže w někak 3 000 eksemplarach a słušeše do přních „wulkonakładow“ swěta. Džens je tu hišće 8 eksemplarow tutoho lista. Z čisćenjom wotpusknych listow přihotowaše so Gutenberg na čisć biblije.

Hans Küng za wuswjećenje žonow

Znaty Tübingenski katolski profesor dogmatiki Hans Küng žada, zo by so dowoliło, žony za katolske fararki wuswjećić. W 16 sadach wo situaciji žonow w cyrkwi a w towaršnosći zasadžuje so Küng za znowazawjedjenje žónskeho diakonata w cyrkwi, kotryž by zwjazany być dyrbjał z wuswjećenjom žonow tež za fararki. Přećiwu wuswjećanju žonow njewobsteja po mēnjenju Künga žane wažne teologiske argumenty. Wotpokazanje wuswjećanja žonow je po jeho mēnjenju wopačne tež z ekumeniskeho aspekta. Watican wšak so přećiwu tomu spječuje, a tola přichadžeja přeco znowa žadanja w tym směru. Dr. Kiš w „Cirkevné listy“

Wjace pobožnosće

Wězo njemóžemy pobožnosć měrić. Tak tež njemóžemy prajić, zo je tón pobožniši hač tamny. A cyle wě-

sće njemóžeme sami wo sebi prajić, zo smy my pobožniši hač druzy. Tež wo hódnocę pobožnosće njemóžeme sudić, kaž by toho jednoho pobožnosć hódnjša była hač drugeho.

A tola mamy rozmyslować, kak je z duchownym žiwjenjom we wosadze a w cyrkwi. Tak so raz na předowanju praješe, zo je nam trjeba kruch pietizma, něšto z toho hibanja, kotrež nasta w 17. lětstotku přećiwu ortodoksiji a so prócowaše wotstrońić měnjenje, kaž by cyrkej była wěc teologow a fararjow. Bohužel přeco hišće widžimy Pismo, modlitwu, připowědanje, swědćenje jako nadawk bohosłowcow. Hdyž so pobožnosć njehodži a njesmě měrić, dokelž by to k duchownej hordosi dowjedło a skónčnje k njebratrowskemu zasudžowanju, tak ma tola hić wo to, zo bychu wosadni měli nutrniši zwisk z Pismom, zo by naše žiwjenje stało pod modlitwu, zo by poslušanje na bože słowo było horliwiše a naša wěra do Jězom Chrysta so jasnjšo wopokazała w słowach a w skutkach. W poslednim času so z prawom zaběramy ze swjatym Duchom, z kotrehož jeniče so zórlu čista a polna pobožnosć. Hladajmy pak so, zo njebychmy znowa so zabłudžili do próždných teologiskich přemyslowanjow, kotrež nimaja zwiska z woprawdžitim žiwjenjom w našich wosadach. jbj w Kostnickich jiskrach

Próstwa prawoslawných fararjow

254 duchowných Grjekskeje prawoslawněje cyrkwy je so na grjekskej parlament wobročilo z próstwu, zo by jim dowolene bylo so woženić. Po kanoniskim prawje prawoslawněje cyrkwy móže so farar woženić do ordinacije. Po wuswjećanju to wjace njesmě. Parlament je wěc Swjatej synodze Grjekskeje prawoslawněje cyrkwy wotedał, kotraž wšak bě so hižom přećiwu tomu wuprajila.

Wojowanja w Libanonje nimaja nabožnu přičinu

Egyptowski koptisko-prawostawny biskop Samuel je prajił, zo wojowanja w Libanonje nimaja docyla žaneje nabožneje přičiny. W zapadných masowych medijach (nowiny, radijo atd.) so wěc přeco zaso tak wukładuje, kaž by tu šlo wo konflikt křesćanow z mohammedanami. Woprawdže pak móžeš křesćanow a mohammedanow na woběmaj stronamaj nadeńć. Po biskopowym měnjenju by lěpje bylo, wo prawicarskich a lěwicarskich skupinach rěčeć.

Wědomostnicy wudawarjow horoskopow kritizuju

Skupina 186 prominentnych ameriskich wědomostnikow kritizowaše wustupowanje astrologiskich šarlatanow. Mjez wědomostnikami běchu 18 nošerjo Nobeloweho myta. Woni su njespokojni, zo so njerozumne wěšćenja astrologow dale a bóle z dowěru kupuja. „Wosebje je nam pohóršk stajne njekritiske rozšěrjowanje astrologiskich wěšćenjow a horoskopow přez nowiny, časopisy a knihi“, rěka w jich zhromadnym wozjewjenju.

K tomu dyrbymy připomnić, zo su po křesćanskej wěrje horoskopowy wěc přiwěry.

Ordinacija žonow pola ewangelskich w Kanadze

Generalna synoda ewangelskeje cyrkwy w Kanadze je so rozsudžila, ordinaciju žonow dowolić. Tak je Kanadska ewangelska cyrkej třeća mjez polnočnoameriskimi ewangelskimi cyrkwjami, kotraž nětko farsku službu tež žonam dowěrja. W Kanadze wšak hišće njejsu žony z dokonjanym teologiskim studijom. Podobnje je tež anglikanska cyrkej w Kanadze a w Irskej wobzamknyła.

Problem přetorhnjenja samodruhosće je palacy

Norwegska ewangelska cyrkej chce problem přetorhnjenja samodruhosće předpolažić 6. hłownej zhromadźiznje Swětowego zwjazka lutherskich cyrkwjow, kotraž so zeńdze lětsa w Tansaniji w Africe, dokelž je to problem křesćanskeho swědomja po cyłym swěće. Dotal maja ewangelske cyrkwy wšelake stejišće. Tu dyrbi so teologisce dorěčeć.

Evangelický posol spod Tatier

Ž wosadow

Serbske bože služby

6. 2. Septuagesimae

Bart: 8.30 hodž. serbske kemše (farar Siegfried Albert-Hrodzišćanski)

Budyšin-Michalska: 9 hodž. serbske kemše (wosadny farar Pawoł Albert)

Budestecy: 14 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (farar Bětnar ze Stolpina)

Hrodzišće: 8.30 hodž. serbske kemše (wosadny farar Siegfried Albert)

13. 2. Sexagesimae

Bukecy: 8.30 hodž. serbske kemše (wosadny farar Gerat Lazar)

Njeswaćidło: 8.30 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (Serbski superintendent Wirth)

Wojerecy: 10.30 hodž. serbske kemše (farar Richard Šolta-Wojerowski)

20. 2. Estomih

Budyšink: 10 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (Serbski superintendent Wirth)

Minakal: 8.30 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (wosadny farar Feustel)

Poršicy: 8.30 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (Serbski superintendent Wirth)

21. 2. Serbski kublanski dzeń w Bu-

dyšinje na Hornčerskej hasy: 9.30 hodž. serbske kemše (diakon Arnošt Běrka z Lipska)

27. 2. Invokavit

Bukecy: 8.30 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (wosadny farar Gerat Lazar)

Njeswaćidło: 8.30 hodž. serbske kemše (farar Jan Lazar-Rakečanski)

Rakecy: 8.30 hodž. serbske kemše (Serbski superintendent Wirth)

6. 3. Reminiscere

Budestecy: 14 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (farar Pawoł Albert-Budyski)

Budyšin-Michalska: 9 hodž. serbske kemše (wosadny farar Pawoł Albert)

Njeswaćidło: 8.30 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (Serbski superintendent Wirth)

9. 3. Pokutny dzeń

Bukecy: 9 hodž. serbske kemše z Božim wotkazanjom (wosadny farar Gerat Lazar)

Pohrjeb we Łazu

Sobotu, 27. nowembra 1976, zeńdze so rjana ličba wosadnych a hosći we Łazowskej cyrkwi, zo bychu něhdušu fararku Hanu Malinkowu na jeje poslednim puću přewodźeli. Hakle před někotrymi měsacami do Łaza posłany wikar Meister jako wosadny farar zložil swoje čelne předowanje na Knjezowe słowo:

Ja sym žiwy, a wy budžeće tež žiwi. (Jana 14, 19)

Předar pokaza na to, kak je njeboćička kruće we wěrje do Jězom Chrysta stała a z tuteje wěry mocy čerpała, zo je móhla wšo horjo a wšitke čez wutrač a přewynić, na kotrychž bě jeje dolže žiwjenje bohate. Jako swěrna džowka Knjeza bě so wopokazała nic jenož jako mandželska fararja, ale tež potom jako wudowa. Wusko zwjazana we wjeselu kaž tež w zrudobje bě nimale z kóždej swójbu wosady. Rady wopytowaše wosadnych, wosebje chorych a starych. Mnohich je na jich poslednim puću přewodžala. Nětko je so jeje žiwjenje dokonjało. Derje připrotowana — dzeń do smjerće je hišće na Božej službj a k Božemu blidu pobyla — bu woť Knjeza nad žiwjenjom a smjerću do jeho wěčnosće wotwolana.

Po wosadnym fararju porěča słowa wosobinskeho spominanja a džaka syn Łazowskeje wosady, farar na wotpoćinku Paler z Biskopic w němскеj rěči: Jako paćerske džěćo, jako student a wikar sym w Malinkec farskim domje won a nutř chodźil. Hina, hač je to bohužel džensa husto, bě tehdom farski dom hišće woprawdžite srjedzišće wosady. Nic jenož k fararjej, ale tež k fararce chodžachu wosadni, zo bychu swoju wutrobu wusypali a tróšt a spomožne słowo dostali. Malinkec farski dom bě za wšitkich wotewrjeny, za ratarjow a překupcow, za lěsnych džělaćerjow a hornikow runje tak kaž za knjejestwo, za akademikow a za wučerjow. Luba njeboha staraše so wo prawu hospodliwosć a bjesadu a so sama wobdžěli při diskusijach a rozmowach.

Bě Łazowski farski dom wjesna idyla? Ow ně! Lěto 1933 přińdže a

z nim fašistiski režim na naš wbohi serbski a němski lud. Wojowanje wo prawu a čistu wučbu so započa w cyrkwi. „Wuznawarske wosady“ so spjećowachu přećiwu změnjenju bibliškeje powěsće z ariskimi idejami a přećiwu wliwej fašizma we wosadach a w cyrkwi. Z bratrom Malinkom sta so Łazowska wosada a fara ze srjedzišćom tutoho hibanja za susodne wosady Šleskeje a Sakskeje cyrkwi. Luba zemrěta bě swojemu mandželskemu w tutym wojowanju swěrna a zmužita pomocnica a nošeše z nim najwjetše ceže: jeho zajće, jeho wupokazanje ze Šleskeje a skónčnje přesydlenje swójby do němskeje wosady Groß-Rietz w Braniborskej. Tajke brěmjenja bjez morkotanja nasyć, žadaše sej krutu wutrobu a sylnu wěru a dowěru do Božich pućow, wosebje hdyž krótko po přesydlenju do cuzby wójna wudyri, kotraž sebi Malinkec najstaršeho syna za wopor žadaše. W léce 1942 zemrě jeje mandželski po krótkej, strašnej chorosći — hakle 43 lět stary.

Po wójnje so njeboha do Łaza wróci. Tuta wosada bě za nju domizna. Jeje Łazowske bydlenje bu město zetkanja za jeje swójbu, kotraž bě nětk rozpróšena do wšelkich městow. Radlubje přebywachu měščanscy wnučki pola wowki na wsy. Tak někotry swjedzeń móžachu tam wšitcy hromadže swjećić. To w přichodže wjace móžno njebudže. My pak chcemy čas swójeho žiwjenja džakownje na to spominać.

Luba wosada, dowol mi, zo hišće někotre serbske słowa praju: Jako młoda mandželska bě luba zemrěta přišla ze srjedźneje Šleskeje, z tehdom ryzy němskeje krajiny, do tehdom nimala ryzy serbskeje Łazowskeje wosady. Wona so hnydom prócowaše, serbsku rěč nawuknyć abo ju znajmjeńša zrozumić. Z tym doby sej wulku přichilnosć wosebje serbskich wosadnych. Rady chođeše na serbske bjesady a swjedženje w swójbach a w towarstwach. Zrudne nazhonjenje wšak za nju bě, hdyž dyrbyeše po nawróće z cuzby zwěsćić, kak jara bě ličba serbskich kemšerjow woteběrała, dokelž njeměješe wosada wjace porjadnje serbske kemše. A runje tak zrudžace za nju bě, zo jednoho za druhim z jeje serbskich a němskich přećelow a znatych na tuto pohrjebnišćo nošachu. Kak husto je nimo blisko farskeho domu postajeneho pomnika njezapomněteho Handrija Zejlerja chodžila čitajo a spominajo na spěw basnika: Ha widžu-li ptačata čahnyć...

Nětko je so tež jeje žiwjenje dokončiło. My zawostajeni jej do rowa přiwolaamy:

Hdže, myslička, statok swój stajiš, ty njeměrna podróžnica?

Tam horka, tam z radosću prajiš: Nětk, nětk sym ja spokojena.

Spominajo na lubu zemrětu chcemy so we wěrze a w nadžiji dopomnić na słowa japoštoła Pawoła w 2. liscě na Timoteja na 4. stawje:

„Čas mojeho woteńdženja je přišoť. Ja sym so dobre bėdženje bėdžil, ja sym doběhał, ja sym wěru dźeržał. Na to je mi wotpołożena króna prawdosće, kotruž mi Knjez na tamnym dnju poda, tón prawy sudnik, nic pak mi samomu, ale tež wšitkim, kiž jeho zjewjenje lubuja.“

Na kóncu Božeje služby porěča hišće wyši konsistorialny rada G. Bunzel, kotrehož bě Zhorjelski biskop D. Fränkel do Łaza posłał, zo by při rowje džak krajneje cyrkwi wuprajił za wšu swěru a wutrajnosć we wojowanju přećiwu njeprěćelam wosady. Łazowski farski dom a wosada měještej w tamnym času dobre mjeno! Njech je to za nas nastork, sebi kóždy čas a pod wšelkimi wobstojnosćemi Bože słowo wulce wažić a kruče za wěru swójich wótcow wojować. Pa.

Budyšin, Michalska wosada: Zańdžene hody smėdžeše naša wosada zaso přeni raz Božu nóc we wobnowjenej cyrkwi swjećić, kotraž bě z kemšerjami přepjeljena. Młodžina předstaji na dobre wašnje biblisku stawiznu Jėzusoweho naroda. Hrajerjo rěčachu jasne a poměrnje wótre, zo bě přėdku kóždy słowo zrozumić, a běchu z wutrobu při wěcy. To nas wjeseleše. Farar Duntch wuzběhny w swójim přėdowanju někotre myslė hodownje hry.

Budyšin: Na poslednim dnju zašleho lėta přėwodžachmy Pawoła Wowčerka k rowej na Mikławšku. Wosadny farar katolskeje serbskeje wosady Našeje lubeje knjenje w Budyšinje dr. Rudolf Kilank wuzběhny jeho zaslužby wo serbsku rěč, kotruž wón jenož dokladnje njeznaješe, ale tež z cylej wutrobu lubowaše. Pawoł Wowčerka narodži so 1905 w Koslowje, přechodži Budyski gymnazij, studowaše w Lipsku pedagogiku a słowjanske rěče, bě za wučerja. Po wójnje so zaso intensiwnje a wuspěšnje zaběraše ze słowjanskimi rěčemi. Na Serbskim wučerskim wustawje bě docent za serbsčinu a rušćinu. Jeho serbska gramatika bě dołhi čas zakład za wuwučowanje w serbsčinje na šulach. Farar dr. Kilank zanjesu při rowje serbsku narodnu hymnu „Rjana Lužica...“ Wšitcy přėwodžerjo ju mócnje sobu spėwachu a chcychu z tym swoju džakownosć wuprajić, zo je so zemrėty tak swėru k swojemu serbskemu ludej wuznawał a za njón dźelał.

Zdžěr: Knjez pater Stanisław Na wka — S. J. — woswjeći 8. 12. swoje 65ćiny. Wón so narodži 8. 12. 1911 w Radworju. Jutry 1931 wotpołožil abituru na Budyskim gymnaziju. Scėhowachu tele etapy: Studij filozofije a teologije w Canisianumje w Innsbrucku, 1932 zastup do jezuitskeho rjadu, dalše studije w Mnichowje a Frankobrodže n. Mohanom, 27. 8. 1939 měšniksa swjećizna w Berlinje, 1940—1943 sanitetar w Francoskej a Ruskej, hody 1943 zmjėrznjenje woběju nohow a nawrót z wójny, 1943 — čėkajo přėd gestapo — kaplan w Berlinje, Podstupimje a Gliwicach, 1943—1946 farski wikar w Drježdžanach, 1946—1948 terciat w Kölnje, 1948—1955 dušėpastyr přėsydlencow w Mecklenburgskej, 1955—1963 farar w Erfurće-Hochheimje, hdžež bě mentor serbskich studentow teologije, a wot 1964 do nětko farar w Zdžėri.

17 lět bě jemu skutkowanje w Mišnjanskej diecezy zawrjene. Z 1. 1. 1964 skutkuje jako farar w Zdžėri, hdžež z bróžnje a hródže rjanu, modernu

Rjana krčenska kana w Budyšinju

cyrkwičku natwari a staru faru přėtwari. Při wšem farskim dźele sam — farska pomocnica bu jemu wot ordinariata bórze wzata — dźelaše wón tež hišće nadfarsce wosebje w serbskej inteligency, w ekumeniskim hibanju a w podawanju eksercijow we wšech zhromadnych dźělach Zjednoćenstwa katolskich serbskich duchownych. 5 lět bě městopřėdsyda zjednoćenstwa. Horliwje je skutkował a hišće skutkuje za cyrkej a narod. Njesměrnje je pilny a aktiwny, hdžežkuli móže skutkować na dobro swójeho droheho serbskeho luda. Spomóžnje haji styki a přėcelstwo přėdewšėm z našimi słowjanskimi bratrami w Pólskej. Na jeho iniciatiwu je čėšćowanje maćerje božeje w Čėstochowje zahorilo młodych a staršich w našim ludej. Žane ekumeniske zarjadowanje z našimi ewangelskimi bratrami njeje móžne bjez njeho. Sam je wjacekróć putnikował pěši z Warszawy do Čėstochowy a wėzo ze Zdžėrje do Róžanta. Bóh sam a boža mać znajetaj jeho wopory za naš luby serbski lud. Bóh jemu mytuj jeho njewustawacu prócu za cyrkej a narod! Katolski posoł

Tež my ewangelscy Serbja spominaamy z džakownosću a čėšćownosću na lubeho jubilara. Wón je wjele mjez nami na našich swjedženjach a nas zahorja ze swójej lubosću k serbstwu.

Bóh Knjez chcył nam jeho hišće dołho zdžėrčėć.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadža jónkróć za mėsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola přėdsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamólwity redaktor: Serbski superintendent na wusł. Gerhard Wirth w Budyšinje-Trėłanach. — Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin. — Čišć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny III-4-9-56